

TRIBUNA

REDACȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
pe un an ... 20 cor.
pe 1/2 an ... 10 cor.
pe 1/4 an ... 5 cor.
pe o lună ... 2 cor.
N-ri de Duminică pe an 4 cor.
Pentru România și străinătate pe an
40 franci.

Manuscripte nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERTIUNILE:
de un șir garmond: prima dată 14
bani; a doua oară 12 bani; a treia
oară 8 b. de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

Scrisori nefrancate nu se primesc.

Pasivitatea reală.

Când s'a decis, la anul 1881 pasivitatea pentru Ardeal și lupta electorală pentru cercurile române din Ungaria, conferența română a zis:

«... un comitet electoral permanent va îngriji ca această pasivitate să devie serioasă și reală»...

Ceea-ce însemna, că deputații din conferența națională, fruntași autorizați ai partidului național, prin urmare și ai poporului românesc din statul ungar, după-ce se vor întoarce acasă dela Sibiu n'au să stea pe pace, într'o comodă pasivitate, ci au să cuture cel puțin cercurile pe cari le reprezintă în conferența națională și să lumineze poporul asupra motivelor cari au determinat partidul național a se abține dela alegerile dietale. Aveau prin urmare, să convoace adunări electorale și acolo să țină poporului vorbiri. Să-l facă cunoscut cu partidul național, să-l explice pe larg programul și mai ales să-l lămurească asupra tacticii ce urmează partidul național român. Dar mai presus de toate să organizeze acest partid: fie-care cerc să-și aibă biuroul său permanent, în fie-care comună să se institue comitet care să execute hotărârile luate, să controleze acțiunea membrilor partidului și să raporteze la centru despre cele-ce se petrec.

Dacă așa s'ar fi întâmplat, pasivitatea Românilor într'adevăr era nu numai să facă

de ris constituționalismul și parlamentarismul din Ungaria, dar era să provoace o mulțime de incurcături și greutăți pentru partidele maghiare.

Intrebăm însă, dacă dintre cele peste 50 cercuri electorale unde Românii formează majoritatea imposante, s'a făcut cel puțin într'unul singur așa? Intrebăm în care cerc deputații conferenței naționale și-au luat osteneala să convoace poporul la adunare și să procedă fie chiar la cea mai rudimentară organizare?

În nici unul.

Și cari au fost urmările?

Urmările au fost că poporul la alegeri se angaja pentru un partid ori altul maghiar. Mai adesea se angaja cu guvernul, așa că este un fapt cunoscut și recunoscut de toată lumea: *de un șir întreg de ani guvernele maghiare își recrutează majoritatea în cercurile locuite de naționalități.*

Și în ce chip ușor. Pasivitatea nereală a Românilor îi înlesnea doar fie-cărui guvern poziția. Fără cheltuiala și fără luptă, candida și alegea guvernul pe cine vroia. De regulă pe cei-cari n'aveau între Unguri unde să candideze, pe așa zișii «mameluci».

Ear poporul, bietul popor român, din întreaga luptă electorală ce înțelegea și cu ce se alegea?

Înțelegea că «domni nostri» nu candidează, că «noi Români nu putem face nimic împotriva puterii ungurești»... Și se alegea cu mâncare și beutură, câți-va cu bani, dar toți neorientați și din punct de vedere

cetățenesc umiliți. Căci ce rușine mai mare pentru noi, de cât ca noi să proclamăm pasivitatea, sub fereastra noastră s'ajungă însă alegătorii români să se bată te miri de dragul cărui candidat ungar. Și ce paradox mai mare, de cât ca un guvern urgisit, în urma politicii rele a adversarilor săi, să se întărească chiar prin voturile acestor adversari.

Că unde am ajuns în urma acelei pasivități nereale, mai bine se poate vedea acum. Șirele luptătorilor de inimă sunt disorganizate, ear poporul a ajuns pradă până și unor venetici de socialiști. Căci să nu desconsiderăm propaganda făcută de Ovreiașii dela Budapesta: se dovedește prin fapte, că propaganda asta a prins, că în lipsa de ori-ce contact, de ori-ce școală politică, să zicem așa, poporul s'a aruncat în brațele celui dintâi venit să stea de vorbă cu el, să-l dea sfat, să-l îndemne la luptă, chiar când de altfel întâiul venit este un străin și urmărește scopuri egoiste, dă sfat nesincer ori indemnă d'o criminală perversitate și împinge la luptă care Românilor numai necaz și nefericire le-a adus...

Cunoaștem întru cât-va părțile locuite de Români. Știm îndeosebi un lucru: este ușor să se păstreze pasivitatea chiar reală, în cercuri unde avem a face cu Sașii. La Sibiu, Sighișoara, Mediaș, Brașov etc. Pentru-că Sașii au fost totdeauna de un partid, ei sunt incoruptibili și învelmășeli electorale nu se petrec între ei. Și nici fac apel la voturile noastre. Unde au majoritate, aleg. Unde nu, nu se amestecă... P'acolo pasivi-

RIVALII.

Roman de Max Kempner Hochstädt. 3.

Gerda simți cum la aceste cuvinte inima îi bătea mai tare.

„Te-ai putea într'adevăr decide, să mergi așa departe de aici?” întrebă ea.

Aprope e: a să zică: „de mine?”

René o privi surprins, și un fulger de nori vesel îi trecu peste față. S'ar putea că aceasta ființă dulce să simtă ceva mai cald pentru el?

Dubitând încă, de teamă să nu fie cuprins numai de o iluzie vagă, răspuse:

„Pentru-ce nu, d-șoară? În cazul când nu m'aș bucura de oare-cari preferințe, și-mi vine greu să cred că sunt preferat de cine-va, nu mă mai leagă nimic alta aici decât cei doi oameni scumpi mie pe cari îi las îndărăt: unchiul și fratele meu.”

„Și prietini d-tale?” zise ea.

Dar baronul se amestecă deja în conversație, exclamând cu reproș comic:

„Dar te rog d-șoară, știi d-ta ce faci? D-ta încerci să reții pe unul dintre cele mai bune buteri a afacerii noastre. Nu așa, dle referent, ot eventual conta la d-ta?”

„Încă nu promit”, răspuse acesta. „Dar cum cu părere de rău trebuie să plec, se adresă el Gerdei, datorința mă chiamă.”

Plecă fericit. Așa de dulce nu i-se păru ca nici odată de când o cunoștea.

Ea arată un interes atât de cald pentru el încât cele mai gingașe speranțe și dorințe i-se încrucișau în gând.

Abea se închise ușa în urma lui René și baronul făcu la aparență fără nici o intenție observația următoare:

„Într'adevăr nu știu cum să mă dovedesc destul de mulțumitor pentru dragostea ce-mi arată tatăl d-tale. Toceamă adincori fusese atât de bun a-și aduce aminte de lucruri de mult trecute, de planuri curioase cari cu ani înainte le-au făcut împreună cu tatăl meu.”

„Planuri curioase?” repetă Gerda.

„A fost se înțelege numai o glumă! grăbi tinerul să adaugă. Veți ride sigur din inimă, dacă ți-le voi spune!”

„Mă faci curioasă!”

„Da, închipuește-ți”, continuă el visibil iritat, până când în vocea lui tremura ceva ca o patimă reținută, — cu ani înainte, când ambii ne aflam încă în copilărie, neconștie de nimic, fără dorințe, atunci deja ne-au destinat părinții noștri unul altuia pentru viață!”

Gerda privi speriată la el, când îi văzu însă fața zîmbitoare, liniștită, primi neașteptatul plan mai cu liniște.

„Acesta e un pact de tot curios”, zise ea silindu-se să rîdă, „bine că atunci eram ambii cam neștiutori de carte, altfel trebuia poate să iscălim un contract!”

„Acel defect cultural de atunci, îl voi regreta poate întreaga mea viață!”

Conversația luă o direcție, care puțin îi plăcea Gerdei. Spre norocul ei, în acest moment

se anunță vre-o câte-va prietene și așa spre bucuria ei se puse capăt acestui tête-a-tête neplăcut.

III.

Deja în ziua următoare primi René de nou o depeșă, în care fratele îi împărtășește că unchiului lor îi merge mult mai bine și că acum sperază sigur că-l va scăpa. René era de tot fericit și mai bucuros ar fi alergat la Gerda, nevoind însă să pară inoportun, se decise să nu meargă.

Totuși când în ziua următoare primi dela Roderich știri și mai bune, nu mai putea sta acasă. De-odată îi veni în minte că un coleg dela resortul lui care umbla la familia Hedberg îi spuse că Gerda se plimbă călare până la menagerie cu tatăl ei, aproape în fiecare dimineață, dacă e timpul frumos. Se hotărî îndată să îmbrace costumul de călărit și grăbi la unul din grajdurile cari erau aproape de locuința lui. Nu peste mult deja ședea pe un cal negru sprinten și trecu pe șoseaua Șarlotenburg până la Steua mare privind cu îngrijire în toate părțile.

Era o dimineață senină de Martie, o adevărată prevestitoare a primăverii. Ramuri verzi străluceau la razele soarelui și pe cer nu se vedea nici un nor. Când René se îndreptă în stânga, observă la oarecare depărtare o călăreață sveltă, care urmărită de un servitor își lăsă calul în paș.

Trad. de Hortense B.
(Va urma.)

tatea Românilor s'a păstrat simplu și numai prin faptul că din partea noastră nu s'a pus candidat. E ușor să declare confrății dela Brașov că ei vor fi pasivi. Se schimbă însă treaba în părțile ungurene, unde trăim mai amestecați, și încă amestecați cu Ungurii, firii pornite spre lupte și între cari corupția electorală a luat așa dimensiuni, în cât a trebuit făcută lege anume care să mai stavilească abuzurile.

Eată, la Brașov s'a ales un Sas în câte-va minute. Și nu trebuia frații brașoveni să miște nici degetul, pentru-ca Românilor să rămână pasivi. Chiar activi de ar fi, nimic n'ar putea schimba în ceea-ce privește rezultatul alegerii.

Să fi poftit însă confrății dela Brașov să propage pasivitatea la *Nădlac* de pildă, unde agenții partidelor maghiare ofereau până la 100 coroane pentru un vot, unde un fișpan umbla din casă în casă, solicitând țeranul român, unde la fiecare alegere se fac adevărate târguri și se făgăduesc (și chiar se dau!) slujbe și câte înlesniri toate ce guvernul poate face.

Să fi poftit confrății pasiviști să încerce a determina pasivitatea prin Bihor, Sălagiu și Satmar, unde cei mai mulți preoți merg la vot din porunca — episcopilor, unde »docenții« sunt la discreția inspectorilor școlari, ear cât despre sătenii, nici zece la sută nu știu ce-i partidul național; ved însă zilnic puterea celor din fruntea comitatului și într'adevăr, le ar veni parcă ciudat să nu se ducă la alegeri unde cu vorbă bună îi pofteste fibireul, ba chiar vicșpanul »Măria Sa« îi duce în trăsuri și cu trenul, și îi »omenește« cum numai odată în cinci ani se pomenește...

Scurt: e greu din cale afară a menține pasivitatea *reală*. Atât de greu, că nici n'a încercat s-o facă nimeni pentru-că este aproape absurd să miști poporul, să-l alarmezi, să produci învâlmășeală pentru a-i zice: ș'acum stați acasă. O știm asta dela *Nădlac*, unde dacă la 5 Martie bravii naționaliști au urmat sfatul fruntașilor, a fost pentru-că ei *au înțeles* și au și văzut că nedând votul lor, cad toți trei Ungurii. Dar

și pentru această luptă fuseseră preparați prin activism. Cu propaganda să stee acasă, n'am fi câștigat nici zece oameni. La luptă, pentru steagul național, se porneste însă curentul cu atâta înlesnire, în cât surprinde până și pe cei mai optimiști.

Ș'acum să facem concluzie.

Sunt trei zeci și cinci de ani de când s'a proclamat pasivitatea în Ardeal și douăzeci de când nu mai aleg nici Românilor ungurenți. De când trăim în plină — *pasivitate*.

Socotim că în acest interval s'au convins toți Românilor cu scaun la judecată, că la pasivitate *reală* nu s'a putut ajunge.

Pentru a nu mai perde zadarnic alți treizeci de ani, se impune deci să părăsim un drum pe care n'am ajuns la nici un bine și să decretăm *activitatea*. Mai ales că dacă n'am decreta-o, am da teren pentru o primejdie mare: ca poporul să-l ia cu sine elementele străine cu desevârșire de aspirațiunile neamului românesc,

DIN VALEA ALMAJULUI.

Bozovici, 24 Martie.

Adunarea generală a băncii „Nera“ — Adunarea generală a Casinei române. — Apariția inteligenței române. — Bruscareea Românilor din partea unor Unguri.

În 21 l. c. s'a ținut adunarea generală a institutului de credit și economii »Nera«.

Ca unul, care nu este interesat materialicește, ci mai mult ca unul, care doarește din inimă înflorirea a tot ce-i românesc am rămas uimit, cum de acționarii acestei bănci arată atâta desinteresare.

Era rușine, să numeri pe degete persoanele prezente.

Pe când în alte părți atari adunări se consideră drept serbetoare, unde convin fruntașii cu poporul: în *Bozovici* aproape întreaga inteligență să ține departe.

Și fără motiv — deoarece-ce din debaterile adunării am primit convingerea, că trebile la bancă merg bine. — Concor-

dia e perfectă, ear funcționarii își îndeplinesc în controla recerută datorințele.

»Nera« e bancă națională românească. Afară de dînsa în *Bozovici* mai sunt băncile *Almajana*, internațională — și un *Consorțiu* (szövetkezet) înființat și spriginit de guvern. E de prisos — să mai amintim, că ce datorință are tot Românul de bine în direcția aceasta.

Deși concurența e mare, deși clevetițiile dușmanilor se țin lanț și tendințele de a învrăjbi conducătorii români sunt zădarnice — deși niște hoși au spart cassa și au furat vre-o două-spre-zece mii coroane totuși »Nera« a dovedit dreptul de existență și înflorire — căci conform raportului direcțiunii cetit în adunarea generală — aceasta instituțiune românească — pe lângă că a ridicat un edificiu propriu și falnic în centrul orașului cu spese considerabile, — ea a mai arătat și un profit curat mulțumitor.

Să zică dușmanii și străinii ce or voi. — Românul să fie mândru că are o atare bancă. Mulțumită conducătorilor: președintelui *Iuliu Novac* și întregii Direcțiuni.

Numai cât o dorință am avea. Ne-ar plăcea să mai vedem un avocat român în *Bozovici*. Causa? Vom vedea-o mai la vale.

După terminarea adunării dele »Nera« ne-am îndreptat cu toții la casina română. Localul casinei — e în hotelul *Stanoilovici* în parter... d'asupra e idea statului maghiar — e casina maghiară susținută de funcționarii administrației și justiției și a câtor-va români fără conștiința separatismului național. — Casina ungurească e în stadiu foarte bun. Are 25 de foi și un local admirabil...

Casina românească regresează... Nu din cauza conducătorilor: președinte *Iuliu Novac*, secretar părintele *Brinzei*, bibliotecar comptabilul *Simtion*, cassar *Ilie Ruva*, — ci din cauza indiferentismului românesc...

Dar, să lăsăm eremiadele. Adunarea generală!! Tocmai anul acesta sunt 25

REGRETUL.

Măi fraților! — zise prietenul nostru Luca, învăluindu-se într'un nour vînat de fum: — ce credeți adică voi de mine, când mă vedeți așa, ca acum, că mă răstorn pe spătarul scaunului, cu brațele întinse drept, cu pumnii strînși pe masă, și cu ochii încruntați asupra păharului? Ce veți fi zicând voi? Mă! asta se gîndește la nemurirea sufletului! ori, cei cari au bătut pe plească de la mine se vor fi gîndind: Bre! cumplit s'a îmbătat Luca Stroescu!

He-he-he-he! ei lasă, lasă! nu mai răcniți atîta: „Nu! nu! nu, nene Luca Luca!“, las' că vă știu eu! sunt mîncat eu de multe, — mai ales de viața *Bucureștilor*!

Aha! unul mai cuminte... mă întreabă că atunci la ce mă gîndesc? Puteai să fii, dragă prietene, mai al dracului, dacă spuneai simplu: Scumpi amici, Luca Stroescu nu se gîndește la nimic! — Iar strigați! Nu strigați în zădar. Poate nu se gîndesc la nimic: poate mă gîndesc la multe.

Hm! cel mai bun lucru pe care-l putem face, în sara asta de Sfîntul-Vasile, e să mai bem câte-ceva! Ziceți să aducă vin, — și ceva gustare! Nu mai strigați degeaba *ura!* că o să cred că v'ați îmbătat.

Să bem, fraților, și să uităm! Spuneți drept bre, că m'am îmbătat. Spuneți drept: s'a îmbătat Moldoveanul! Da! m'am îmbătat, ca tot-dauna

de-atîția ani de când ne cunoaștem, m'am îmbătat! ce mai voiți?

Nu voiți nimic? Bine, voi nu voiți, dar voesc eu!... Știți voi, fraților, ce-i aceia o *viață prăpădită*? Știți? Nu știți, — adică puțin vă pasă ce comedie e aceia. Bre o *viață prăpădită* e titlul unui roman, care încă n'a fost scris, dar care a fost trăit... Ce mai la deal la vale? Vieța prăpădită e vieța mea!

Rîdeți: m'am înduioșat la beție! Bine, atunci să ne mai vie băutură și să vă spun ceva. M'am înduioșat, — așa-s eu, câte-odată, al dracului, mă înduioșez tare. Atunci mă uit la fumul țigării și mă înduioșez... da! așa-s eu... o viață prăpădită, m'ai fraților!

Să vedeți, — nu vă uitați așa de încruntat la mine că n'o să întind povestea până mâne, — era în sara de Sfîntul Vasile, iată, în ia-sară se împlinesc zece ani. Eram pe atunci băiat fercheș și mă logodisem chiar c'o fată frumoasă și bună, o bucăică de pâne caldă... Și'n sara de Sfîntul-Vasile acum zece ani, petreceam acasă la fată. Era frumos, căzuse omăt mare și o lună plină lumina ca ziua.

Pe acolo prin fundul Moldovei, umblă băeții și flăcăii strașnic cu plugușorul. Era un vuet de tobe, de buhae, de clopote de credeați că se dărimă păreții când începeau urătorii. Noi petreceam ca 'n vremuri bune, în căldură și lumină, cu vin cu bucate calde și cu plăcinte moi. Eram vre-o zece de toți: și, între cucoane era și o vădană, — trecută de trei-zece de ani, dar cu niște ochi cari te vîrau în boale. Nu era frumoasă, îi lipsea un dinte de deasupra dintr'o parte, dar așa am

fost eu pe semne, mie mi se părea că mai bine-i șade fără dintele acela; pe urmă, era plină la trup, știți... mă rog, ce să vorbiți degeaba? o vădană? știți voi ce-i o vădană!

Dacă vă spun cum era vădana, asta nu înseamnă că logodnica era slută, ori n'avea pe vino 'ncoace! Hei! să nu mai vorbim cum era, m'ai fraților! Acuma s'au trecut toate. O iubeam, bre, atîta pot să vă spun, o iubeam ca un nebun, cum ați iubit și voi la două-zece de ani! Ziua suspini, noaptea suspini și plănuești tirade romantice și când ești față în față cu fata, nu poți îngna două vorbe. Așa o iubeam eu, — dragoste platonice, măi băeți! și — să mai vie o baterie!

În sara aceia, mă cam turcisem eu, — nu prea eram obișnuit cu vinul, — și mă uitam cu niște ochi la fată... eu mă uitam la dînsa ea se uita la fața de masă. Așa era pe vremea aceia... știți... eu la dînsa, ca un tigr, și ea la fața de masă.

Numai ce se scoală vădana, fraților, și zice: „Ce ziceți, cucoanelor și domnilor, n'ar fi bine să facem o plimbare cu sâniile? e o zăpadă afară de-a mai mare dragul și o lună...“

— Cum nu! cum nu! strigă toți, din toate părțile; să ne plimbăm cu sania!

Bine, zice și bătrînul, tatăl fetei; cum v'a fi pofta. Duceți-vă cei tineri; iar noi, bătrîni, om rămînea la sfat.

S'au înhamat caii la două sâni; ne-am înbrăcat bine ne am coborît în ogradă. Iată, nic acum n'ași putea să vă spun cum s'a făcut de m'am trezit într'o sanie cu vădana. Luați-aminte, fraților, într'o sanie cu vădana!

ani de când există — s'a și decis o sărbare impunătoare. Poate se vor mai trezi inimile românești.

Cum a decurs adunarea generală? Câți-va membri la o masă lungă... la altă masă un grup de unguri în delirul beției cântau de suna vasta și goala sală.

Li s'a spus să facă bine, să tacă... Au tăcut... ear bieții români în galop au terminat adunarea. Ce-o să faci... în centrul celui mai curat ținut românesc?

Să-i dai afară — ca pe niște «cavalieri»... nu se poate! Românul săracul rabdă.

Ca după toate lucrurile românești... o să-ți mai petreci nițel, să mai schimbi idei... muzicanții au mirosit... au venit și ei... foarte bine au făcut! Așa trebuie...

Ungurii «cavalieri», bagseama intenționat se ridică la toaste peste mese... așa... cum s'ar zice din vecini. Să ne omoare cu dragostea.

Ce să le faci? Cu oameni aburiți de îngâmfarea imperialismului păharelor nu e bine să te măsoară. O să-i lași în friul pornirilor...

Sărmanii Români!... S'au adunat să discute afacerile românești, să decidă asupra sărbării iubilare a casinei... și nu se poate, căci ungurul te scoate din casă.

Erau bieții foarte întristați — și se vedea pe fețele lor lupta mare sufletească...

Eată, că țiganul, tocmai finul scriitorului acestor rînduri — renumitul *Longin*... întonează «Deșteaptă-te române»... Un avocat, de altfel simpatic, intrudit cu românii din partea doamnei — cu numele de *Blum* — și în numele legii oprește cântarea demonstrativă...

Se încaieră rîndurile... Români! complesanți vre-au să-l convingă... El nu!

Ei, stăi... o să-ți arătăm.

Tocmai primarul din *Bozovici*, dl *Nicolae Olariu*, țeran român, cum s'ar zice cu greutate... sare la cel furibund și-l administrează câteva amenințări de ducă...

Era o lună frumoasă pe cer senin și o lumină strălucită de se vedeau lămurit, ca ziua pădurile de pe dealurile dimprejur. Orașelul vuia de zgomotele plugarilor! clopote sunau pretutindeni, pocneau harapnice, strigau vinătorii, cântau trimbițe armonice, fluere, — ferbeau împrejurimile!

Am eșit afară din tirgoșor și caii au prins a sbura pe omăt. Tirgul rămase în urmă cu freamătul lui înăbușit. Noi spiatecam un vântișor subțire și tăios și zăpada măruntă roia licărind în jurul nostru. Șesuriie întinse, în lumina lunii, îmbrăcau tonuri viorii strălucite.

Alergam pe câmpul tăcut. Și nu pot să vă spun cum și de ce: am simțit o fierbere mare născând și clocotind în piept, pe când caii sburau spre zările adânci albastre.

Agripina, vădana, se lăsase moale asupra mea, îmi cuprinsese o mână... Nu știu, nu pot să știu ce s'a petrecut, am prins a arde, i-am strîns mâna, m'am plecat asupra ei, am sărutat-o, — parcă mi-a trecut un fier roșu prin vine. Și caii sburau prin lumina lunii și zăpada măruntă roia licărind în jurul nostru.

Iată, fraților, din pricină că ne-am plimbat cu sania în sara aceia de sfântul Vasile, numai din pricina aceia am ajuns un om care nu mai are nimic de nădăjdut. Bre! ș'o iubeam pe fată, o iubeam ca un nebun! Dar din aceia de Sfântul Vasile n'am mai plănuit tirade romantice și n'am mai stat ceasuri întregi, tăcut, lângă dinsa fără să spun o vorbă.

A doua zi, ochii aprinși ai vădaniei mă ardeau ca două flăcări, îi simțeam în priviri, în piept, îmi umblau ca un foc prin simțuri. Și m'am dus, m'am dus după ochii negri ai vădaniei, am

S'a potolit simțământul Atotputarniciei Ungurimii. A mai rămas singur avocatul din chestiune... toți Ungurii l-au lăsat, căci or fi văzând și ei — că nu e bine să dai piept cu românul fanatizat.

S'a început o horă mare și veselă românească... preoți, țerani — în frunte cu dl *Iuliu Novac* a dat curs liber simțământelor... au dovedit că sunt români...

Așa trebuie! Să trăiască! Să știe tot românul, cum are să stimeze pe străini și cum pe fratele său...

Popor român, ferește-te de străin, ca de dracul! Fie acela ori și cine, fie chiar avocat.

palpeta.

Alegerea din Timișoara.

— Raport special. —

Timișoara, 26 Martie.

Alegerea de deputat s'a început la 9 ore înaintea a două comisiuni de votare.

Președintele comisiunii I. a fost Jessenszky Béla, al comisiunii II. Sternthal Sallamon.

Votarea a durat până la 3 ore după amiază, terminându-se cu izbânda contelui Héderváry care a întrunit 1359 voturi față de 269 voturi date pentru Cseh, candidatul opoziției.

Actul alegerii a decurs în deplină ordine.

Opoziția este mulțumită cu rezultatul, care nu poate fi privit de neînsemnat, considerând spiritul refractar de idei noi, al populațiunii din Timișoara.

Alegerea de preot în Curtici.

Curtici, 27 Martie.

Precum se știe, prima încercare de alegere de acum 2 săptămâni n'a succes din pricina turburărilor, care au zădărnicit constituirea biuroului, și comisarul consistorial R. Ciorogariu

n'a voit se facă întrebuințare de intervenirea jandarmăriei în biserică.

Eri s'a îndeplinit apoi parochia în toată regula, anume așa, că lumea a învățat minte și partidele s'au înțeles asupra membrilor biuroului prezentați de fruntașul Ilie Urs. Tot așa cu unanimitate s'a primit și candidatura făcută de către comitetul parochial. După constituire presidentul alegerii părintele R. Ciorogariu provoacă poporul să iasă din biserică și apoi să vie tot în grupe câte de 5 la votare în biserică, unde era biuroul cu bărbații de încredere din ambele partide. Și poporul fără altă intervenție și numai la glasul părintesc al președintelui iase din biserică până la unu. Așa se începe votarea în perfectă ordine, intrând alegătorii pe o ușă și după votare eșind pe altă ușă. Ordinea la intrările și eșirile din biserică a susținut-o jandarmăria.

Astfel a decurs votarea în exemplară ordine întrunind majoritatea părintele profesor de rituale la seminarul diecesan din Arad Ioan Nicorescu, față de preotul din Ghiroc David Voniga, pentru-că poporul pe lângă acești doi recurenți se grupase.

Un singur incident regretabil s'a întâmplat, anume incidentul provocat de către solgăbirăul francmason din Pecica, Sever Bocșan, care s'a fost tăbărit pe comună din ziua premergătoare cu toate mijloacele de care este el capabil și în duhul în care s'a resuflat el în „Controla“. Acest francmason, care sub toată durata alegerii agita printre popor, intră deodată în biserică. Președintele îl aduce la cunoștință, că în biserică nu pot sta de cât bieții și alegătorii votați și-l provoacă să iasă din biserică. Sever Bocșan însă n'ar în Sever Bocșan dacă ar respecta ordinea și lăsa cu vorbe grele cu președintele, dar nu R. Ciorogariu n'ar fi R. Ciorogariu dacă s'ar tăbărit autoritatea prezidențială și prestigiul bisericii terfelit de un solgăbirăuș, ci l'a poftit pe Dumnezeu afară din biserică — ori face ordinea cu poliția. Când președintele dăduse ordinul pentru menținerea ordinei, numai atunci eși între sberături afară din biserică, urmat de ironia unui glas, care zicea „da fă-ți cruce“.

Vorba e, că poporul numai prin agitații măestrite se turbură, dar luminat asupra ordinii legale, împlinește cu demnitate actele constituționale, eată așa cum fu și în Curtici. Morala e, că cu d'alde Sever Bocșan să se facă proces scurt în biserică.

lăsat totul, am venit în București... Și iată! zece ani au trecut, mă vedeți, în sara asta de Sfântul-Vasile, beat, beat și întristat, fraților, dar să știți că acasă... mă așteaptă cei doi ochi... de flăcări...

Atât a mai rămas din vădană, din ochi... Mulți dinți au căzut, pielea feței s'a sbărcit; și acuma boiul nu îi plin, nu mai are pe vino'n-coace, ca odinioară. Dar ochi au rămas. Fug de ei și mă întorc la ei și nu pot să scap de dinșii nici odată!

O viață prăpădită, fraților, o viață prăpădită, nu vă spun mai multe.

Atâta-i. — Acum m'am îmbătat, șed resturnat pe speteaza scaunului, cu pumnii pe masă și mă uit încrunțat la păhar... Sunt zece ani de atunci și câtă viață prăpădită zădărnice! — Nimica n'am făcut, nimica! m'am sbuciumat și cufundat pentru tot-deauna într'un sorb cumplit!

Și, când stau așa, cum vedeți, știți că așa-s eu, mă înduioșez, măi dragilor, și mă gândesc la nopțile romantice și la fetița bălae pe care n'am mai văzut-o, de atunci nici-odată!

Ha! bre, să cântăm încet, ușor, ca o adiere, să cântăm *Regretul*. Voi nu știți *Regretul*? — *Steluța*, fraților; eu, așa-i zic: *Regretul*! Incet și prelung...

Tu care ești pierdută în neagra vecinicie,
Steluța mult-iubită a sufletului meu,
Și care-odinioară luceai atât de vie,
Pe când eram în lume...

Nu stați... cântați înainte... nu vă uitați că-mi curg lacrimile; așa-s eu la beție, mă in-

duioșez al dracului... Ziceți-i ușor, ca o adiere... cu foc, iubitor... Sunt zece ani de-atuncea, zece ani, și s'a dus, s'a cufundat în neguri fata pe care am iubit-o ca un nebun! Cântați încet *Regretul*, fraților...

Mihai Sadoveanu.

HAZ.

Un actor comic, simpatic publicului din Pesta, care, ca să peardă nițel din greatate, s'a pus serios pe sport. Așa zilele trecute a făcut o excursiune până la o comună mai depărtată. În lipsă de hotel elegant, a descins la crășmă.

Dimineața îl întreabă crășmarul:

— Poftiți domnule cial ori cafea?

— Nici ea nu știu încă, respinsă actorul, căci asta depinde dela împrejurări. Dacă fluidul de-aseară, ce mi-a pus înainte a fost cafea, atunci adu-mă o tasă de cial ear dacă a fost cial, atunci necondiționat iau o cafea.

Intre bărbat și nevastă.

— Drăguță, 'mi trebuie o pălărie.

— Dar ai două... Nu se poate să ai trei pălării când ai un cap.

Medicul. — Trebuie să te lași de fumat, de beutură, și să nu mai ieși seara.

Bolnavul. — Dar, doctore, eu nu fumez, nu beau, și mă calc odată cu găinile.

Medicul. — Ce plicticoși sunt bolnaviiăștia care n'au nici un vițiu.

— Rusia se gândește la putința unui războiu cu Germania și cu Austria. Dovadă un document secret privitor la mobilizarea în ținutul Varșoviei, care a căzut în mâna celor dela „Waprozda“, ziar polonez din Galiția (Cracovia). Acest document secret e cu dată proaspătă și nu are nici un raport cu războiul contra Japoniei; e semnat de guvernator și de ofițerul de stat major în drept. Documentul arată confidențial șefilor districtelor și directorilor de poliție că la caz de mobilizare să formeze pe dată comisii medicale din doctorii în știință și chiar din cei trecuți la pensie, însărcinându-i a îngrijii de bolnavii și răniții ce ar sosi de pe câmpul de războiu. Tot-odată le pune în vedere să vestească gradele militare demisionate sau în rezervă să fie gata la cea dintâi chemare. Această știre s'ar putea interpreta ca pregătire contra vre-unel revoluțiunii poloneze; dar' corespondentul o pune în legătură cu întrebarea făcută funcționarilor vamali, dacă ar dori altă slujbă și anume care, la caz de desființarea biourilor vamale și de aceea o pune în legătură cu un războiu eventual cu Germania și Austro-Ugaria.

— În chestia acuzării lui Martin, că ar fi cercat să vândă secretele flotei franceze, atașatul japonez Itchio pe lângă marina Francez, se spune că Martin a fost îndemnat să facă propunerea prin faptul că s'a spus funcționarilor dela biourile marinei că atașatul Japoniei, abia sosit, se interesează mult de starea flotei. Se mai spune că Itchio s'a interesat de localurile în care în Paris sau în porturi, se intrunesc ofițerii de marină. Se pare că Japoniezii aveau spioni albi, care se furisau în asemenea localuri și că unul din aceștia a corupt și pe Martin. — Ambasada japoneză desminte zvonul că prințul Itchio ar pleca în curând din Paris din această pricină.

— Pe lângă piedeca de la lacul Baikal, mai e una la munții Jablonoi, unde trenurile nu pot merge fără două locomotive. — De la Aprilie nu se va putea trece Baicalul pe ghiacă, căci e moale pe lângă țărni; pe de altă parte nici vapoarele sfărâmate de ghiacă nu vor putea circula, fiind ghiacă prea groasă. Perioada cea mai primejdioasă va fi deci între 15 Aprilie și 15 Mai, când operațiile vor trebui să fie începute.

— Mesagerul guvernului rusesc publică numirea generalului Sackarow, șeful statului-major al armatei, ca ministru de război.

DIN ROMÂNIA.

Meseriașii. După o statistică a camerei de comerț din capitală numărul meseriașilor înscrși în toate corporațiile din București e de 18.644. Dintre aceștia 4929 sunt maestri, iar 13815 lucrători.

După naționalitate numărul lor se repartizează astfel: Români 9608, evrei 3190, supuși români 1293, supuși austro-ungari, 3011, bulgari 186, sârbi 75, greci 23, italieni, 311, germani 286, francezi 24 și de alte naționalități 27.

În resumat: 9608 români și 9036 străini.

Cronica științifică.

Istoria hârtiei.

Studiile făcute asupra documentelor și altor manuscrise scrise pe hârtie în Egipt și în Turchestan, pe lângă cele asupra manuscriselor europene, au revoluționat istoria descoperirii și întrebuintării hârtiei.

Archiducele Rainer a cumpărat manuscrisele aflate în Egipt și în colecția lui, acuma studiată și clasată se aflau 12.000 de bucăți, iar acuma 24.000. Hârtia cea mai veche e din veacul al VII-lea după Christos; cea mai nouă, din timpul dintre aceste două date se află documente din toate veacurile, fără întrerupere. Tot în Egipt s'au aflat și o mulțime de manuscrise pe papir, începând de prin miază înaintea de Chr. și până către sfârșitul veacului al XI-lea după Chr., când industria fabricării papirului se părăsește, rămânând biruitoarea hârtia. Cel din urmă papir, cu date pe dinșul e dela 935 după Chr.

Iosef Karabacek a dovedit că următoarele puncte, cari se credeau stabile definitiv, sunt neintemeiate: 1) că hârtia cea mai veche, păsloasă, ar fi fost făcută din bumbac brut; 2) că hârtia cea mai veche e cea de bumbac și că mai târziu s'ar fi născocit hârtia de cârpe, de un German s'au Italian; 3) o hartă de la face hârtia din bumbac au învățat-o Arabii dela Chinezi ce le-au căzut prinși la luarea Samarkandei în 704.

I. Karabacek a dovedit că Arabii n'au putut învăța dela Chinezi a face hârtie de bumbac, de oare-ce pe vremea aceea nici nu era cunoscută cultura bumbacului în China. E adevărat că Arabii au învățat a face hârtie dela Chinezi, dela niște prinși, ce le-au căzut în mână la bătălia dela fluviul Taraf, când Arabii au înfrânt oastea chineză și turchestaneană. Prinșii au fost duși la Samarkanda și siliți a face hârtie. Dela dinșii au învățat Persii a face hârtie. Dar data nu e 704, ci 751, când a început a se fabrica hârtie la Samarkanda. Dar Arabii au perfecționat fabricarea și anume a hârtiei de cârpe. Pe la 794 și 795 fabricarea hârtiei a început a se face la Bagdad, sub califul Harun-al-Rasid. Apoi și-a căpătat nume mare fabrica dela Damasc și după aceasta cea dela Hierapolis (Bambyce) în Siria nordică. Această hârtie, cunoscută în Europa sub numele de „Marta hartiycina“, s'a crezut că era de bumbac, dar hârtia dela Bambyce nu era de loc bumbac.

Cercetarea microscopică a probelor de hârtia din acele vremuri, făcută de Julius Wiesner, au arătat încheierile la cari au ajuns Karabacek, pe baza studiilor istorice. Preparatele microscopice arată lămurit fire de ață de in, în toate hârtiile aflate în Egipt.

Mai târziu J. Wiesner a studiat microscopice manuscrise aflate în Turchestanul răsăritean și în alte părți din Asia, ce i-s'au trimis din Anglia. Parte din acele manuscrise le-a adus un ofițer al armatei anglo-indiene, Bower, dintr'un schit sau statua budhistă dela Kuciar, în provincia chinezească Lasgar. Aceste manuscrise sunt cele mai vechi indiene și sunt scrise pe coajă de mestecăn. În acea regiune mai apoi s'au descoperit și alte manuscrise, precum și alte urme de civilizație budhistă (indiană), greco-budhistă, turcă, chineză, etc. Hârtia din Turchestan suferisă mai mare prefacere în fibrele ei decât cea din Egipt; deci a fost mai grea de cercetat. Apoi din toate manuscrisele din Turkestan, numai unul are dată, pentru celelalte a trebuit să se fixeze datele prin comparația scripturii cu a altor documente de același fel cu alte cunoscute.

Un document prețios e însuși numele arăbesc al hârtiei la Arabi: kaghiz (cetit koghiz). Hirth, un cunosător adinc al limbii chineze, spune, că vorba e din chinezescul Kod-dz, care înseamnă hârtia făcută din coajă de dud în China, eam nă hărtia făcută și cu ea se face și acuma. Deci, și hârtia ce s'a introdus la Samarkanda, era hârtie de coajă de dud. Din comparația unor hârtii aflate tot acolo, unde Bower a găsit manuscrisele pe coaja de mastică, s'a văzut că hârtiile scrise cu litere Gupta la fel cu cele de pe coaja de mastică sunt de prin veacul al V-lea după Chr. și sunt făcute din coajă de dud și de alte plante (Broussonetia papyrifera), fără urme de bumbac s'au de cârpe. Iată deci istoria hârtiei în Asia centrală urcându-se până la veacul al V-lea după Chr.

Această hârtie de dud și de alte plante din această familie se găsește întrebuintată în Persia până în veacul al XI-lea, măcar că pe atunci în Egipt și în Siria, Arabii făceau hârtie de cârpe. (1010).

Din alte manuscrise, pe cari Englezii le cred din veacul al 7-lea, 8-lea, ar urma că și întrebuintarea cănepei la fabricarea hârtiei, împreună cu coaja de dud, era cunoscută de Chinezi. În adevăr de aceste hârtii se află pe lângă fibre de coajă de dud și rămășiți de cârpe prost transformate. Deci, deși data acestor manuscrise, nu e sigură, se pare că tot Chinezii au fost începătorii întrebuintării cârpelor, întrebuintare pe care Arabii au perfecționat-o. Wiesner atrage luarea aminte că Chinezii trebuie a fi priviți ca autori ai întrebuintării lemnului la fabricarea hârtiei, deci ai fabricării hârtiei din celuloză sau lemn. Tot Chinezii au născocit întrebuintarea ipsosului și a scrobelei pentru a face ca să nu treacă prin hârtie cerneala. Pe lângă scrobeală au întrebuintat și un fel de gelatină scoasă din niște alge.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 26 Martie 1904.

— **La școala de surdo-muți** din Arad se fac primiriile, pe anul școlar 1904 și 1905 chiar de pe acum. Se primesc copii în vîrstă dela 7—11 ani, fără deosebire de confesiune ori naționalitate. Se primesc însă în rîndul întâiu copil de pe teritoriul orașului Arad, apoi din comitatele Arad, Bichiș, Bihor, Cenad. Cererile de primire se vor trimite la direcție, până la 15 Aprilie. Ori-ce informație se poate cere și în scris fie dela directorul Elias Jakab, fie dela președintele comisiei de supraveghiere, Institoris Kálman, primarul orașului.

— **Alegere de învățator.** Ni se scrie: Dumineca în 7/20 Martie s'a ținut sub conducerea Prea Onoratului Domn protopop Alexandru P. Popoviciu alegerea de învățator din Oravița. A învins inv. Pavel Frențiu, din Agadiți, ginerele inv. Lazar Dabiciu din loc cu, 88 de voturi față de contra candidații Mihai Simu din Apadia, carele au avut numai 60 voturi și Ștefan Zigris din Iaz, carele fiind necunoscut, n'a avut nici un vot. Treiască nou alesul învățator la mulți felicitări!

Iar inv. Lazar Dabiciu acum în pensiuie îi dorim și lui viață îndelungată și bucurie în întreaga-i familie! *Alegătorii.*

— **Omul cinstit.** Septămăna trecută ministrul de poșta prusec Dr. Krötke a făcut o călătorie de inspecție, să se convîngă, dacă oficialii săi își îndeplinesc cu conștiință datorința. Avem de notat, că ministrul este burlac, alegându-și soții de călătorie pe un consilier al său, care de asemenea uitasă să se însoare.

În un oraș mai mare șeful oficiului de poșta n'a putut din destul lauda năntea ministrului abilitatea, zelul și sirguinta unui tiner ofițer. Ministrul chemă pe ofițerul la sine, ca să-și exprime și Excelența Sa recunoștința respectivului ofițer. După-ce se întimplă așa, mai riscă Excelența Sa cătră ofițerul și întrebarea, dacă este căsătorit.

Bravul om, care de sigur n'avea cunoștința despre starea familiară a ministrului răspunsă:

— Sunt de 32 ani, Excelență, și la etatea asta deja *fie-care om cinstit are nevastă.*

Ministrul și consilierul se uitau mirați unul la altul ear Excelența Sa n'a mai continuat cu interogatorul.

— **Dramă sângeroasă în edificiul ministerului de colonii francez.** Din Paris se telegrafează, că în edificiul ministerului coloniilor s'a întimplat o dramă sângeroasă. Magazinierul Peylerand și ofițerul Trouis au fost mari dușmani unul altuia, din cauza că acest din urmă întreținea relații cu sora lui Peylerand. Acesta trăia vecinic cu frica în sîn, că dușmanul său îl va omorî odată, fiind-că interzisese surorii sale relațiile mai departe cu amantul ei. Vineri magazinierul s'a dus în Argenteuille la sora sa împușcându-o. După aceea a venit îndărăt în ministerul coloniilor trăgînd mai multe focuri de revolver asupra ofițerului, ear în urmă trase un foc și asupra sa, care îl omorî pe loc. Ofițerul încă noaptea a fost operat, dar abia este speranță, să rămână în viață.

— **Perucele secrete.** Din Londra se scrie: „Când o femeie poartă perucă, trebuie să aibă cunoștința soțului ei de aceasta“ așa declară denunțătorul Bacon în sala judecătorei din Bloomsburg.

Doamna rise. De asemenea și soțul ei, și seara când această sentință fu citită în ziare, toți frizerii ridicară n'are neri, gândindu-se că probabil judecatorul n'are nici o idee despre felul cum poartă femeile perucă.

„Zece femei din două spre-zece care ne viteză au părul fals“, zicea un frizer din Brandstreet, „și sunt sigur că soții lor n'au ideie despre aceasta“.

Perucile sunt astăzi așa de bine făcute, că nici o femeie nu poate spune cu siguranță de o alta că posedă părul fals s'au nu.

În cele mai multe cazuri puteți să credeți, atuncî când vedeți o femeie cu părul frumos frizat, că el e fals.

O femeie cochetă posedă o serie de peruce; una pentru toaleta de dimineață, alta pentru seara, și o alta foarte simplă ce și-o pune când se culcă.

Afară de asta din fie-care perucă trebuie să aibă câte două exemplare, ca, atunci când trimite una la reparat, să aibă cu ce o înlocui.

— **Moartea ziaristului.** Ca soldatul pe câmpul de luptă așa poate cădea și ziaristul în împlinirea chemării sale. O astfel de moarte glorioasă l'a ajuns precum se telegrafiază din Paris pe d-nul Genthe, reporterul ziarului „Köln Zeitung“, pe care ziarul său îl trimisese în Maroc cu misiunea să informeze foaia despre răscoala berberilor D-nul Genthe și-a împlinit chemarea într'un chip extrem de temerar dar a pățit o, căci împotriva sfaturilor guvernului marocan cercetând pe berberi, cu ocaziunea unei escursiuni a fost asasinat. Presa germană a îndurat prin moartea lui Genthe o pierdere simțită, pentru că dînsul a fost un excelent reporter de război, în care calitate a luat parte și în expediția în contra Chinei.

— **Casa lui Verdi.** Căsuța din Busseto (Italia) în care s'a născut Verdi, se va scoate în vânzare. Imobilul face parte din proprietatea contelei Palavicini. Admiratorii și amicii marelui măestru au intențiunea să rescumpere această locuință, devenită istorică.

Impărăteasa Japoniei poetă. Nu numai România se poate lăuda că regina ei Elisabeta e o poetă genială, ci și Japonia, care atrage actualmente atențiunea întregii lumi civilizate, are fericirea de a avea pe tronul ei un talent superior în persoana actualei împărătese.

Viața spirituală, în special cea literară, a acestui popor din insula asiatică, era puțin cunoscută în occident. Abia în timpurile din urmă, prin turneurile artistei japoneze Sada Yakko și soțul ei Kawakami, ni-s'a făcut și nouă europenilor cunoscută viața intelectuală japoneză; dar că și soția Mikadoului ocupă un loc de frunte în literatura țării ei nu ne era până acum cunoscut.

Impărăteasa este, ca și ilustrul său soț, o propagatoare a spiritului modern, mai cu seamă pe terenul literar. După Sada Yakko îi revine și împărătesei meritul de a fi îndemnat pe scriitorii japonezi de a traduce operele europene.

Chassegawa, traducătorul japonez al operelor lui Shakespeare, Ibsen, Tolstoi și Turghenieff, consideră pe împărăteasa Japoniei ca un talent superior și poartă un viu interes pentru orice mișcare științifică și artistică. Vizitează foarte des universitatea din Tokio precum și alte școli populare și cheltuește sume însemnate din banii ei proprii pentru institute de cultură de toate felurile.

— **Cultura Japoniei exprimată în cifre.** Un ziar englez publică o mică statistică interesantă, în care arată dezvoltarea și starea prezentă a culturii japoneze în numerii elocuenți. Japonia are în prezent 47.000.000 locuitori; în școlile populare japoneze 4.302.625 de copii au primit instrucție. Rusia are 130.000.000 locuitori, iar numărul copiilor de școală este 4.139.594. Deci până când în Japonia pe 1000 locuitori vin 91 copii de școală, până atunci în Rusia numai 32!

Același raport îl prezintă și școlile superioare. Intre atari împrejurări este lucru gingaș, ba foarte nevoios a considera pe Rusia în actualul conflict ca reprezentant al culturii.

În Japonia sunt 4852 oficii de poștă, în Rusia 6025; colo vine pe 1000 oameni un oficiu de poștă, ici pe 21.5000!

Marina comercială a Japoniei reprezintă 734.413 tonne, iar a Rusiei, celei de trei ori ca populație și teritoriu numai 634.822 tonne.

Circulația comercială externă a Japoniei s'a ridicat în 1896 la 580.000.000 coroane, în 1901 deja la 2.150.000.000 coroane deci în decurs de 2 ani s'a triplăcat. În 1870 Japonia a avut vre-o 20 fabrici, iar azi are vre-o 8000. La 1875 Japonia n'avea nici o navă de război, azi este putere maritimă de primul rang. Cu 20 ani mai înainte nici pomenire de vre-o linie ferată ori de telegrafie în țeara Micadului, azi linia ferată prezintă o lungime de 3000 mile engleze, iar cea telegrafică 1500.

Consumarea zilnică de cărbuni înainte cu 20 ani era numai de 300 tonne; acum mai mare de 2000 tone. O singură ramură a industriei; țesutul de ocupațiune la mai mult ca 1.000.000 de oameni.

— **Louise Michel pe moarte.** O telegramă vestește, că Louise Michel, bolnavă de tuberculeză, e pe moarte.

Celebra revoluționară franceză, a cărei viață e strîns legată de istoria mișcării revoluționare din ultimii 50 de ani s'a născut la 20 Aprilie 1833 în castelul de Vroncourt (Haute Harne). Fiică naturală a castelanului, care o creșcu pe lângă el până la moartea lui (1850), se făcu în urmă instituție și deschise o școală la Paris.

Temperament înflăcărat, Loise Michel aderă la mișcarea comunistă care în 1871, urmă așediului Parisului, organiză comitetul central al Uniunii femeilor, luă parte la întrunirile de prin cluburi ca și la lupta armată și fu tradusă, la 16 Decembrie 1871, înaintea unui consiliu de război, unde făcu apologia incendiului Tuileriilor și și exprimă regretul că n'a putut ucide pe Thiers cu propria sa mână. Deportată la Noumea, se întoarse în Franța în urma amnistiei de la 1880 și se asocia la agitația grupurilor revoluționare: la 21 Iunie 1883 fu condamnată la 6 ani recluziune pentru ațitare la jefuirea brutărilor. Grațiată în 1886, fu imediat iar condamnată pentru un discurs pronunțat la teatrul Chateau-d'Eau.

De atunci „Fecioara roșie“, cum era poreclită a luat mai puțin parte la luptele politice și a beneficiat de o simpatie inspirată de viața-i ascetică și devotamentul ei pentru cei săraci.

În 1886 își publică Memoriile. Printre celelalte opere ale sale, trebuie citate:

Mizeria, roman (în colaborare cu J. Guetré); Microbiu omenesc; Nadina, dramă și Cuceșul reșiu, dramă.

O impietate. Cunoscutul pianist berlinez Sommerfeld a pătruns noaptea, spărgînd ușa, în sala mortuară a bisericii Apostolilor, unde se afla cadavrul logodnicei sale, care se spîzurase în ajun pentru că părinții lui se opuneau la căsătoria lor. Aci deschizînd sicriul, el tăia o șuviță din părul tinerei fete.

În urmă a fost dat în judecată pentru impietate.

— **Apel.** Adunarea generală extraordinară a întreprinderii comerciale „Concordia“ — în Sîntea — ținută în 12 Iulie 1902 a hotărît dizolvarea societății; drept aceea subscrisa direcțiune provoacă pe toți creditorii susamintitei societăți, că dela apărerea a 3-a a acestui apel în decurs de șase luni în contra societății cu atât mai virtuos să-și valorizeze pretensiunile, căci la din contră averea societății fără privire la pretensiunile creditorilor necunoscuți se împart între membrii societății sau altcum știute, se vor depune în bani gata la tribunalul competent din Arad. Sîntea, la 20 Martie 1904.

Antoniou Cicariu m. p., dir. preș. Simeon Giuca m. p., dir. esec. Georgie Biger m. p. dir. Teodor Ard-lean m. p., dir. Ioan Batrin m. p., dir. Nicolae Orodan m. p., Ioan Chirilla m. p., director.

— **Economii** cari voesc să aibă o recoltă bogată să se provadă cu semințele trebuincioase dela furnisorul de semințe, al curței regale, Edmond Mauthner Budapesta Str. Rottenbiller Nr. 33 care trimite gratuit al dorința ori-cui catalogul ilustrat de 226 pagini și care indică prețurile. Prețurile semințelor curate cari incolțesc de sigur și de speciile veritabile, sunt mici. Cu deosebire merită a fi amintite cele de nutreț și asortimentul bogat de grâne.

— **Durere de stomac.** Sgârciuri de stomac, catar greu de stomac, la boale de stomac învechite și împotriva lipsei de apă, tit, mijloc sigur. Purgativ sigur, inerția cronică a intestinului gros, la lipsa de scaun purgativ fără dureri, este thea întăritoare de stomac „Centauria“ a farmacistului Kossuth.

Cutia de probă 1 cor. 20 fil.

Cutia mare . . . 2 cor. — —

În contra tusei, catarului (troahna) gușlei, flegmei și iritațiunii gâtului este d. un efect eminent. pastilele de pept »Senna.« Prețul 1 cor. Se pot căpăta în farmacia la »Maria Fecioară« a farmacistului Kossuth Pál, Arad, piața Boros-Béni Nr. 15.

Telgrame.

Intrevederea împăratului Germaniei cu regele Italiei.

Neapole, 26 Martie. Regele Victor Emanuel a sosit aci la orele 11 înainte de amiază însoțit de ministrii Tittoni și Mirabello, ca să se întâlnească cu împăratul Wilhelm. Pe rege l-au primit șefii autorităților. Publicul a salutat cu însuflețire.

Regele Victor Emanuel a mers la 12 și 35 minute în societatea ministrilor Tittoni și Mirabello și curței la arsenal, ear' d'aci pe vaporul »Hohenzollern.« Împăratul Wilhelm l-a primit pe rege la treptele vaporului. Suveranii s'au salutat cu strîngeri de mână amicale și s'au sărutat.

La dejunul dat pe iachtul »Hohenzollern« regele Victor Emanuel a ținut următorul discurs în limba italiană:

Când salut pe Majestatea Ta din inimă exprim bucuria simțită, că reved pe Maj. Ta. Poporul meu și eu vedem în Maj. Ta un amic credincios și bun. Acele legături, cari au împreunat în timp așa de lung statele noastre mod așa norocos au fost până acum cea mai puternică garanță pentru pacea Europei. Doresc, ca aceste legături să rămână tot astfel întărite prin încrederea noastră și sentimentele popoarelor noastre, cari apropiindu-se unul d'altul deja în trecut, eată acum sunt una în privința năzuinței spre înaintarea pacinică din viitor. Plin de aceste sentimente, ridic paharul în sănătatea Maj. Tale, a împărătesei și întregii familii precum și pentru prosperarea națiunii glorioase germane.

Împăratul Wilhelm a răspuns în limba germană următoarele:

Când, după muncă, vin să caut pe frumoasele maluri ale țării Maj. Voastre odihnă, urmez simțul inimii mele, care pe mine, ca și pe compatrioții mei mă chiamă la simpaticul și ospitalul popor italian. Salut pe Maj. Ta pe bordul unui vapor de război german plin de sentimentul mulțumitei și salutării prietenești, pe care Maj. Ta ai adresat-o mai înainte mie. Ideea triplet alianțe a intrat adînc în inimile popoarelor noastre. Alianța, pe care a legat-o marii noștri părinți și capul mult stimat al dinastiei Habsburg este binefacere pentru popoarele noastre și pentru întreaga Europa e garanția păcii, sub a cărei protecție dezvoltarea pacinică a popoarelor va continua neîncetat. Fidel acestei alianțe rog pe Maj. Ta ca aruncându-mi privirea pe frumoasele vapoare de război italiene și pe majestosul golf de Neapoli, din care luminează așa multă poezie și de care se leagă atâtea amintiri istorice, să-mi dai permisiunea a ridica paharul pentru Maj. Voastre regele și regina lui, pentru viteaza oștire și sporirea flotei și în sănătatea simpaticului popor italian.

Paris, la 26 Martie n. Congregațiunea Barnabiților de pe strada Rue des Gendres a fost nainte cu câteva zile provocată să părăsească monasteriul, ceea-ce însă membrii ei au denegat încheindu-se în claustru. Aderenții lor i-au provăzut pe mai multe săptămâni cu victualii. Ei au venit înaintea claustrului oficianți polițiali, cari au luat model de ceară de pe tăcutul dela poarta principală.

POȘTA REDACȚIUNEI.

Lipovanului. Dacă Hamsea poate să fie „Geschäftsführer“ la bancă, de ce să nu poată fi preotul Cimponer „hidj-căpitan“, cum ne scrii. Noi am scris destul împotriva acestor nepotriviri, dar durere fără rezultat. Altfel dacă vatămă simțul credincioșilor, precum ne scrii, probează la consistor, noi în toate nu ne mai putem ocupa cu lucruri d'acestea urite.

Editor și redactor responsabil: Ioan Russu-Sîrlanu.

Premiat cu medalia cea mare milenară la expoziția din Budapesta în 1896.

Turnătoră de clopote și de metal
a lui

Antoniu Novotny

în Timișoara-Fabric.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioase, pe lângă garanție pe mai mulți ani, prevăzute cu adiustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte îndată ce clopotele sunt bătute de o lătare prin ceea-ce sunt măntuite de crepare.

Cu deosebire recomand

clopote patentate găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt prevăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura

și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu. **asa că un clopot patentat de 327 klg. este egal în ton unui clopot de 408 klg. patent după sistemul vechiu**

Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadiustarea clopotelor vechi cu adiustare de fer bătut, — ca și spre turnarea de toace de metal.

Clopote în greutate de 300 klg. și mai jos se află totdeauna gata în magazin

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere grătit și franco

1035 32-52

**Cel mai mare atelier pentru fabricarea
mausoleelor în Ungaria de Sud.**

Isvorul de comanda cel mai echitabil
și comod.

Serviciu prompt.

Soliditatea o confirmă multele
scrieri, de recunoștință.

Place de marmoră p. mobile
și

tot felul de lucruri sculptate.

Kapfer György

TIMIȘOARA.

Gyárvaros, Andrássy-ut 16 szám.

Diplomă de aur 1891. Oradea-Mare.

SCHÄFFER JÓZSEF

compactor. 1045 96—

ARAD, Strada Tabajdy Károly.

Execută tot felul de

lucrări de compactorie

dela executarea cea mai simplă până la cea mai de lux. — Comandele din loc și provincă se efectuează prompt și punctal. — Lucru bun și solid. Prețuri moderate. Serviciu punctal.

Cel mai eficient isvor de cumpărare în una din cele mai mari prăvălii de

Oroloage și giuvaricale

din Arad.

Pentru prețuri ne mai pomenite se pot căpați la

Deutsch Izidor,

clășornicar și juvaergiu

Arad, strada Templon.
(Palatul minorităților).

Oroloage de aur p. bărbați dela 18 fl. în sus

" " " dame " 12 " " "

" argint " bărbați " 5 " " "

" " " dame " 6 " " "

" oțel și nikel " 2 " " "

Wecker " 1'50 " " "

Oroloage cu pendulă în rate pe lângă 1005 187— aceleași prețuri.

Primesc și schimb obiecte de lux, cumpără pe lângă prețul cel mai înalt posibil, aur și argint călcat.

— Telefon n-rul 438. —

Industria de lumină de ceară

St. Antonius

I. NEUHOLD & Comp.

Timișoara.

Str. Hunyadi, Bathányi, p. Dózsa,
colț cu statusul sf. Maria.

143 9-80

Fabrică de lumină de
ceară artificială.

Distinsă cu premiul statului și cu lauda personală a M. S. Regelui.

■ Fără fum și fără scurgere. ■

— Continuă lumină frumoasă. —

Comandele se pot face mai simplu prin postă.

Cumpărăm ceară galbină de albine.

Telefon Nr. 622.

Recomandându-ne în atențiunea On. Public și a On. preoților cu cele mai bune lumină de ceară din patrie.

Cu toată stima:

I. NEUHOLD & Comp.

CORNEL TĂMĂȘDAN

neguțator de condimente, delicatose și ape minerale
în ARAD

Calea Arhiducelui Iosif Numărul 12.

Recomandă depozitul său bogat arangeat, unde se poate căpăta: marfă colonială, delicatose, cea mai bună teafă din străinătate, rum, procurate din sursele cele mai renumite, tot felul de ape minerale, vinuri din patrie și străinătate, șampanie franceză și ungară, cognacuri pe lângă preparatele cele mai echitabile.

— Sămânțe de sămănat de ale lui Mauthner. —

Pachetare gratuită. La cumpărare cu bani gata 20% rabat.

■ N-rul Telefonului 419. ■

158 9-20

Indată efect surprinzătoriu!

Nou! Jahner-Crème fără grăsime. Nou!

Mai nou product higienic pentru înfrumșetarea și nobilitarea pielii.

Efectul îndată fără exemplu consistă prin aceea, cumcă pelea obrazului, prin aceeași ușoară încordare, consistă asemenea unei netezimi de marmor alb și fineț, care acū nici prin un alt mijloc de înfrumșetare nu s'a dobândit.

Un mijloc de înfrumșetare prin însușirea aceasta cum e Jahner.

Crème fără grăsime agitează în tot locul o senzațiune însuflețită. Mai perfect pe terenul pentru îngrijirea înfrumșetării. Nesticăcios! În moment efect.

Pe timpul întrebunțării dispar peste galbene, bube de înferbințări, bubite, sgrăbunțe și altele pentru acurățirea pielii.

Netezește sărcitură și semn de bubat, acoardă însuși la persoane mai bătrâne o culoare de obraz jună proaspătă și grațioasă; obrazul, grumazul, brațele și mâinile conservă o frumșeță frapantă și o culoare drăgostoasă.

Jahner-Crème fără grăsime să poate mai virtos ziua cu succes a se întrebunța. Nu conține nici argint viu, nici plumb. 1 tegulă 1 coroană.

Jahner săpun. Acest săpun servește spre conservarea și nobilitarea pielii, este liber de orice aspreală și exercită influința cea mai binefăcătoare asupra pielii. La întrebunțarea Jahner-pomadel trebuie mai întâi să spălăm cu acest săpun, prin ce efectul pomadel se înaintează foarte esențial. 1 drb. 60 filleri.

Jahner pudră. Jahner-pudrul este nedisputaver non plus ultra al tuturor pudrelor. Este un pudră pentru bal, salon, de toate zilele precum și pentru înfrumșetarea pielii, care are însușirea nu numai de a scoperi, ci este și absolut nesticăcios. Jahner-pudrul este un product perfecționat, care în privința bunătații a fineței și a nepernițosității este asemenea ori-cărui pudră indigen și din țări externe. Pentru blondine să ia rosa sau alb; pentru brunete (chamois, galbeniu) rosa sau alb. 1 șatulă 1 coroană.

Jahner apă de gură. Cel ce-și spală gura regulat seara și dimineața cu Jahner apă de gură nu va avea nici-când dinți găuroși și delatură durerea de dinți. Nu se poate destul recomanda la carne burețioasă al dinților. Tocmai așa se potrivește la dinți cu rădăcini clătinate. Un mijloc sigur contra cărnii dinților ușor sângeroase. Contra putrezirii cărnii dinților. La dureri de dinți reumatice. Foarte prețioasă este la înlăturarea respirațiunii rău mirositoare. 1 sticlă 1 coroană 40 filleri.

Jahner pasta de dinți. Liber de săpun. Mai toate persoanele cari întrebunțează pasta cu săpun conținătoare, au la marginea dinților o peatră acru cafeniu deschis; carnea dinților e moale și ușor sângeroasă! Este dară a se recomanda tuturor, cari țin la valoarea dinților sănătoși și frumoși Jahner pastă de dinți fără săpun. 1 dosă 1 cor.

Jahner pomadă pentru creșterea părului. 1 Tegula 2 coroane.

Jahner esență de păr. Aceasta întărește perii deja clătinați, înaintează în mare măsură creșterea și contribuie hotărît la deplina înlăturare a mătreței din cap. 1 sticlă 1 coroană 60 filleri.

Jahner vâpseală de păr. Resultat reușit! Nu descolorează! Culoare naturală a părului! Cel mai nou nesticăcios mijloc care îndată după prima întrebunțare recăștigă culoare naturală a părului încăruntit, alb și roșu, precum părul din barbă și sprâncene, după plac brunetă și neagră sau blondină. Aplicarea este foarte simplă și este alăturată în instrucțiunea dată fie-cărui etul. O neisbândă a coloritului după precisa instrucțiune de întrebunțare de sigur nu să întâmplă.

La cumpărare să se spună apriat ce culoare se poțtește (negru, brunet sau bël) pentru părul încăruntit. Un carton 4 cor.

Jahner apă blondină. Părul nu prea frumos bël, roșu și brunet să poate în timp foarte scurt bël-auriu colora. Apa blondina este pe deplin nesticăciosă, fluidul e fără culoare și miros, care nu colorează nici pelea, dar nici pânzăturile albe. 1 sticlă 4 coroane.

Părul alb nu să poate cu apa blondina colora. Pentru părul alb se convine numai Jahner vapseală de păr.

MIJLOC DE VINDECARE.

Tusă. Bomboane de Dr. Oppolzer. Un mijloc foarte aprobat contra catarrhului a organelor de respirat, contra tusei, răgușelei, contra gâdelării în ghit, catarrhului de plămâni, a respirației grele. 1 șatulă 80 filleri.

Fluidul pentru Rheumatism și Gicht a lui Dr. Hoffmann. Un mijloc aprobat încă de mulți ani contra Gichtului, Rheuma, dureri de nervi, Neuralgia, Rheuma, în musculi, Exudate, Ischias, Scărânirea unor membre, înțepenirea musculilor și coardelor chilaviturilor și durerilor din crucea spatelui. 1 sticlă 80.

Pilulele curățitoare de sânge a lui Dr. James. Pilulele acestea curățesc sângele, iritează activitatea mașelor și înaintează mișcarea scaunului, depărtează toate sucurile rele, ferea stricată și rămășițele rămase din alte betesuguri. 1 boită 80 filleri.

Balsam de Dr. James. Balsamul acesta încoțzește rânza și sângele îngreolat, depărtează acriciunea, flegma și ferea superficială și prin aceasta produce o mistuire proaspătă, prin urmare aduce mistuirea rânzei (stomachului) în mișcare nouă și escită pofta la mâncare și beutură. Balsamul acesta depărtează vânturile, sporește activitatea intestinelor, delatură ridicarea din stomach, amărăciunea, greata de cap și amețiala. 1 sticlă 80 filleri.

Unsoare de rie a prof. Kaposi. Această unsoare se aplică cu bun rezultat nu numai la rie ci și la tot felul de excreșcenții a pielii. 1 tegulă 1 coroană.

141 4-16

Comandele să se adreseze la

RUDOLF JAHNER, apotecariu.

Temesvár-Fabric strada principală Nr. 70.

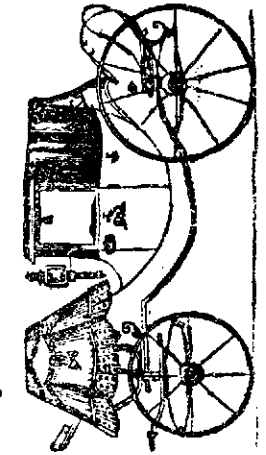
Nou atelier pentru fabricare de roti și trasuri!

Am onoare a aduce la cunoștință on. public din lee și din provință, că în Arad, strada Kossuth n-rul 18

am deschis un

atelier pentru fabricare de roti și trasuri

corespunzătoare necesităților moderne.

Îndeplinește în acest atelier toate lucrările și reparaturile corășpunzătoare solide și prompt, pe lângă lucrări avansate și de mare la fabricația căruțelor la fabricația de mâși și lucrări, sunt în poziția de a putea satisface pe deplin m. on. public, pentru al cărui sprijin mă rog.

Cu deos. stiuță

1068 25-30

Kiss Odón, fabricant de roti și trasuri.

Prăvălie nouă!

ifj. FITUS JOZSEF

prăvălie și magazin de sticlă, porțelan, lampe și rame de tablouri.

ARAD, Strada Forray nr. 4.

Pe lângă prețuri moderate se află de vânzare vase de porțelan pentru cafea, ceaiu vase de lavoar, obiecte de gală din majolikă, lampe de masă și pendante, tot felul de obiecte de sticlă, obiecte de cristal, colorate șcl.

173 4-15

Telefon 423.

Kossár Béla

Timișoara, Józsefváros, str. Bonnaz Nr. 15.
Plane, pianine, harmonii, cimbale, fabricate proprii și construite recunoscut.

Fabricate dela fabricii din patrie și din străinătate.

INSTRUMENTE FOLOSITE.

Diferite automate mono-și multisonne.

Institut de imprumut.

Reparațiuni.

Intonare.

139 2-26

Catalogul cu prețuri gratuit.

